

Asesiad Risg ar gyfer Gorsafoedd Petrol

1 Cyflwyniad

Ers cyflwyno Rheoliadau Sylweddau Peryglus ac Atmosfferau Ffrwydrol 2002, mae'r amodau sydd ynghlwm wrth drwyddedau petrol a roddir dan Ddeddf Petrolewm (Cydgrynhoi) 1928 wedi'u lleihau'n sylweddol.

Mae'r baich bellach ar y cyflogwyr/person sy'n gyfrifol i adnabod ac asesu'r risg sy'n codi o gyflenwi, cadw a dosbarthu gwirod petrolewm a thanwyddau modur eraill (megis nwy petrolewm hylifedig - LPG).

2 Deddfau Perthynol

- Deddf Petrolewm (Cydgrynhoi) 1928
- Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith etc. 1974
- Rheoliadau Rheoli Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1999
- Rheoliadau Sylweddau Peryglus ac Atmosfferau Ffrwydrol 2002
- Gorchymyn Diwygio Rheoleiddio (Diogelwch Tân) 2005

3 Beth yw Gofynion y Ddeddfwriaeth

Mae'n rhaid i'r cyflogwr/person sy'n gyfrifol:

- Ddarganfod pa sylweddau peryglus sy'n bresennol yn eu gweithle/safle a beth yw'r risgiau tân a ffrwydradau. (Mae gwirod petrolewm a LPG ill dau yn "sylweddau peryglus" i'r diben hwn, ond gall fod rhai eraill ar y safle. Os felly, dylai'r rhain gael eu hystyried yn ogystal).
- Rhoi mesurau rheoli ar waith un ai i ddiddymu'r risgiau hyn, neu pan nad yw hyn yn bosibl, i'w rheoli.
- Rhoi rheolaethau ar waith i leihau effeithiau unrhyw ddigwyddiad sy'n ymwneud â sylweddau peryglus.
- Paratoi cynlluniau a gweithdrefnau i ddelio â damweiniau, digwyddiadau a digwyddiadau brys sy'n ymwneud â sylweddau peryglus.

- Sicrhau bod gweithwyr wedi'u hysbysu'n briodol a'u bod wedi'u hyfforddi'n ddigonol i reoli neu i ddelio â risgiau'r sylweddau peryglus. (Mae hyn yn cynnwys eu darparu â manylion y sylweddau a chopi o gasgliadau arwyddocaol yr asesiad risg).
- Canfyddwch a dosbarthwch ardaloedd o'r gweithle/safle ble y gall atmosfferau ffrwydrol ddigwydd ac osgowch darddiadau tanio (er enghraifft o offer diamddiffyn) yn yr ardaloedd hynny. Cynllun yw'r ffordd orau o gofnodi'r ardaloedd hyn - gweler Atodiad 3 am ragor o fanylion.
- Cwblhewch asesiad risg a chofnodwch y casgliadau arwyddocaol o'r asesiad hwnnw, gan gynnwys mesuriadau sydd wedi, neu a fydd yn cael eu cymryd gan y cyflogwr/person sy'n gyfrifol er mwyn rheoli'r risg.
- Cadwch gofnod o'r asesiad risg a'r casgliadau arwyddocaol yn barod ar gyfer archwiliad.
- Adolygwch yr asesiad risg yn gyfnodol ac wedi unrhyw newidiadau sylweddol.

Ni ddylai'r gofyniad i asesu'r risg o'r sylweddau peryglus gael ei ystyried ar ei ben ei hun. Dylid ei weithredu yn rhan o'r asesiad risg cyflawn sy'n ofynnol drwy Reoliad 3 o Reoliadau Rheoli Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1999 yn hytrach na thrwy ymarfer ar wahân.

Mae Atodiad 1, sydd wedi'i atodi, yn fformat awgrymedig. Efallai y byddech yn dymuno'i ystyried yn ddull o gofnodi'r wybodaeth ofynnol.

Mae Atodiad 2 yn rhestru rhai o'r mesurau rheoli a allai fod yn angenrheidiol ar gyfer pob gweithgaredd.

Mae Atodiad 3 yn rhoi manylion y parthau peryglus sy'n gysylltiedig â blaengwrt gorsaf betrol.

Nid dilyn y canllaw hwn yw'r unig ffordd o gydymffurfio â'r ddeddfwriaeth Er hyn, mae'r cyngor yn dangos arfer gorau.

Mae rhagor o wybodaeth ar gael o'r Tîm Iechyd a Diogelwch ar 01437 775632.

Asesiad Risg Gorsaf Petrol ar gyfer .....

GWEITHGAREDD	RISG/PERYGL SY'N YMWNEUD Â GWEITHGAREDD	MESURAU RHEOLI SY'N BODOLI EISOES		DARGANFYDDIADAU ARWYDDOCAOL (h.y. a yw'r risg yn cael ei reoli'n ddigonol?)		UNRHYW WEITHREDOEDD SYDD EU HANGEN (GAN BWY) (ERBYN PRYD)
		PEIRIANYDDOL	RHEOLEDIG	OES	NAC OES	
Dadlwytho Tancer	<ul style="list-style-type: none"> • Gorlenwi/croesi • Trawiad • Gweithredoedd gan bersonél anawdurdodedig • Arllwys damweiniol Rhyddhau anwedd yn afreolus • Tân/ffrwydrad wedi'i achosi gan danio anwedd yn dilyn rhyddhau'r cynnyrch yn afreolus • Gollyngiad • Tarddiadau tanio 	3A:	4A:			
Storio tanwydd ar y safle	<ul style="list-style-type: none"> • Gollyngiad • Rhyddhau anwedd yn afreolus • Tân/ffrwydrad wedi'i achosi gan danio anwedd yn dilyn rhyddhau'r cynnyrch yn afreolus 	3B:	4B:			
Dosbarthu tanwydd gan y cyhoedd	<ul style="list-style-type: none"> • Gollyngiad • Arllwys damweiniol • Tân/ffrwydrad wedi'i achosi gan danio anwedd yn dilyn rhyddhau'r cynnyrch yn afreolus • Trawiad cerbydol • Methiant offer 	3C:	4C:			

	<ul style="list-style-type: none"> • Tarddiadau tanio • Aelodau o'r cyhoedd 					
GWEITHGAREDD	RISG/PERYGL SY'N YMWNEUD Â GWEITHGAREDD	MESURAU RHEOLI SY'N BODOLI EISOES		DARGANFYDDIADAU ARWYDDOCAOL (h.y. a yw'r risg yn cael ei reoli'n ddigonol?)		UNRHYW WEITHREDOEDD SYDD EU HANGEN (GAN BWY) (ERBYN PRYD)
		PEIRIANYDDOL	RHEOLEDIG	OES	NAC OES	
Cynnal atgyweiriad, cynnal a chadw neu addasiad	<ul style="list-style-type: none"> • Tanio • Gollyngiad • Arllwys yn ddamweiniol • Personél anawdurdodedig • Rhyddhau anwedd • Tân/ffrwydrad wedi'i achosi gan danio anwedd yn dilyn rhyddhau'r cynnyrch yn afreolus • Trawiadau 	3D:	4D:			
Gorchymyn Diwygio Rheoleiddio (Diogelwch Tân) 2005: Ystyried staff a'r cyhoedd o fewn safle cysylltiol (neu'r rheini a allai gael eu heffeithio gan dân ar y safle)	<ul style="list-style-type: none"> • Tân/ffrwydrad wedi'i achosi gan danio anwedd yn dilyn rhyddhau'r cynnyrch yn afreolus • Tân wedi'i achosi drwy danio deunyddiau hylosg 	3E:	4E:			

Wedi'i gynnal gan: .....

Dyddiad: .....

Adolygiad yn ddyledus erbyn: .....

Rhestr o Fesurau Rheoli Posibl i'w Cynnwys o fewn Celloedd ar y Ffurflen Asesu Risg

PEIRIANYDDOL	RHEOLEDIG
<p>Cell 3A</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atal gorlenwi/larwm lefel uchel 2. Labelu pwyntiau llenwi/arwyddion yn gywir 3. Adfer anwedd Cam 1b 4. Lleoliad pibell awyrell 5. Lleoliad/gwarchod y pibellau llenwi (stand tancer) 6. Arwyneb anhydraidd i'r stand tancer 7. Draeniad y stand tancer/pwynt llenwi'r tanc i system ddargadwedd (rhyng-gipiwr) 8. Offer dosbarthu a reolir gan y gyrrwr 9. Golau digonol 10. Dosbarthiad ardal beryglus/addasrwydd offer 11. Darpariaeth offer ymladd tân a deunydd amsugol 	<p>Cell 4A</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cyfundrefn archwilio/cynnal a chadw 2. Hyfforddi staff 3. Dogfennaeth dosbarthu 4. Darpariaeth Cyfarpar Diogelu Personol (PPE) 5. Gweithdrefnau Brys
<p>Cell 3B</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cynhwysdanc eilaidd 2. System canfod gollyngiad 3. Ffynhonnau arsylwi/monitro 4. Adfer anwedd Cam 1b 5. Systemau medryddion 6. System cysoniad awtomataidd 7. Diogelwch catodig 8. Darpariaeth offer ymladd tân a deunydd amsugol 	<p>Cell 4B</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hyfforddi staff 2. Rhestr cysoniad ystadegol trydydd parti 3. Cysoniad stoc wlyb 4. Cyfundrefn a chofnodion archwiliad/cynnal a chadw 5. Darpariaeth Cyfarpar Diogelu Personol (PPE)

Cell 3C

1. Dosbarthwyr/pympiau i safon wedi'i chymeradwyo
2. Labelu/arwyddion
3. Golau digonol
4. Lleoliad y dosbarthwyr/pympiau (golwg/effaith)
5. Switshis arwahanu/brys
6. Diogelu'r peiriannau dosbarthu/pympiau rhag trawiadau
7. Falfiau o dan y pwmp
8. System uchel seinydd
9. Arwynebedd blaengwrt anhydraidd
10. Draenio'r ardal ddosbarthu i system ddargadwedd
11. Offer trydanol sy'n addas ar gyfer parth peryglus
12. Darpariaeth offer ymladd tân a deunydd amsugol

Cell 4C

1. Hyfforddi staff
2. Cyfundrefn archwilio/cynnal a chadw
3. Darpariaeth cyfarpar diogelu personol i staff
4. Darpariaeth offer a hyfforddiant cymorth cyntaf
5. Gweithdrefnau brys

Cell 3D

1. Yr offer cywir i gael eu defnyddio mewn ardaloedd peryglus
2. Darpariaeth offer codi addas ar gyfer cael mynediad at orchuddion y siambrau
3. Darpariaeth offer ymladd tân a deunydd amsugol
4. Darpariaeth conau a rhwystrau
5. Yr ardal weithio wedi'i goleuo'n ddigonol

Cell 4D

1. Contractwyr cymwys/pasbort diogelwch
2. Hyfforddi staff
3. Darpariaeth cyfarpar diogelu personol
4. Cynllun brys
5. Dogfennaeth contractwyr:
  - tystysgrifau clirio
  - datganiad dull
  - asesiad risg
6. Llyfr ymwelwyr

Cell 3E (Gorchymyn Diwygio Rheoleiddio (Diogelwch Tân) 2005)

1. Moddau addas a digonol o ddianc
2. Darpariaeth addas a digonol o offer ymladd tân
3. Larymau a datgelu tân
4. Arwahaniad gwrthsefyll tân

Cell 4E (Gorchymyn Diwygio Rheoleiddio (Diogelwch Tân) 2005)

1. Hyfforddi staff
2. Cynnal a chadw offer ymladd tân/larymau etc.
3. Cynllun brys
4. Asesiad risg
5. Person cymwysedig

Parthau peryglus

Diffiniadau o barthau peryglus:

Parth 0 – Rhan o'r ardal beryglus ble y mae awyrgylch fflamadwy yn bresennol o hyd, neu'n bresennol am gyfnodau hir o amser.

Parth 1 – Rhan o'r ardal beryglus ble y mae awyrgylch fflamadwy yn debygol o ddigwydd wrth weithredu mewn modd arferol.

Parth 2 – Rhan o'r ardal beryglus ble nad yw awyrgylch fflamadwy yn debygol o ddigwydd wrth weithredu mewn modd arferol, ac os yw'n digwydd, dim ond am gyfnod byr y bydd yn bodoli.

Ardaloedd wedi'u henwi o'r parthau peryglus i'w nodi ar lun y parthau peryglus:

Parth 0: (Marciwch yn goch ar gynllun y safle)

- O fewn unrhyw siambr mynediad neu bwll ble mae yno bwyntiau cysylltu pibellau dosbarthu tancer.
- O fewn gwahanydd olew (rhyngdorrwr petrol).

Parth 1: (Marciwch yn las ar gynllun y safle)

- Radiws o 1m o amgylch cysylltiadau i bibellau dosbarthu'r tancer a'r pibellau dychwelyd anwedd sy'n ymestyn at lefel y ddaear.
- Radiws o 1m ar hyd llwybr y bibell ddosbarthu o bwyntiau cysylltu'r tancer i bwyntiau cysylltu'r tanc.
- Radiws o 1m o'r pwynt llenwi tanc (uwchben y ddaear).
- Radiws 1m o ymyl y siambr os yw'r pwynt llenwi o dan y ddaear.
- O fewn siambrau mynediad tanciau petrol nad oes ganddynt bwyntiau llenwi tanc.
- Radiws o 2m o amgylch pwyntiau awyrellu'r tanc sydd heb system adfer anwedd cam 1b.
- Radiws o 1m o amgylch pwynt awyrellu gwahanydd olew (rhyngdorrwr petrol).
- O fewn siambr mynediad gwahanydd olew (rhyngdorrwr petrol).
- O fewn radiws o 4.1 o gyswllt pibell dosbarthu petrol ar beiriant dosbarthu (heb ddull adfer anwedd cam 2).

Parth 2: (Marsiwch yn felyn ar gynllun y safle)

- Radiws o 4m o bwyntiau cyswllt pibell ddosbarthu'r tanc.
- Radiws o 4m o gysylltiadau llenwi offset uwchben y ddaear.
- Radiws o 1m o amgylch pwynt cyswllt pibell ddychwelyd anwedd.
- Radiws o 2m o amgylch pwyntiau awyrellu'r tanc ble mae gan y safle ddull adennill anwedd Cam 1b wedi'i fewnosod.
- Radiws o 2m o ymyl gwahanydd olew (rhyngdorwr petrol).
- O fewn radiws o 4.1 o gyswllt pibell ddosbarthu ar beiriant dosbarthu (gyda dull adennill anwedd Cam 1b ar waith).

LPG (Autogas) uwchben y ddaear

Parth 0:

- O fewn y tanc storio (os na ddefnyddir llwyrllanbau nitrogen).

Parth 1:

- Radiws o 1.5m o amgylch pwynt llenwi'r tanc.
- Radiws o 1.5m o amgylch dangosydd lefel gwagle'r tanc.
- O fewn casin y dosbarthydd.
- Radiws 1.5m o ddangosydd lefel gwagle'r tancer.

Parth 2:

- Radiws o 0.5m o amgylch falf ollwng tanc sedd feddal.
- Radiws o 2.5m o amgylch unrhyw fath arall o falf ollwng tanc.
- Radiws o 1.2m o amgylch y bibell ddosbarthu.
- Radiws o 1m o amgylch agorfa'r dosbarthu.
- 0.15m o amgylch y peiriant dosbarthu.
- Radiws o 4m o amgylch pwmp y tancer.
- Radiws o 1.5m o amgylch pwynt cyswllt pibell ddosbarthu.
- Radiws o 0.5m o amgylch falf ollwng sedd feddal ar dancer ffordd.
- Radiws o 2.5m o amgylch unrhyw fath arall o falf ollwng tancer ffordd.